

*А. Макота, студентка магістратури  
Г. Лещенко, д-р філол. н., проф.  
І. Могілей, старший викладач  
Черкаський державний технологічний університет*

## **НАПРЯМКИ ДОСЛІДЖЕННЯ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ПЕРЕКЛАДУ**

Як зазначає дослідниця Аліне Ремал, «мультиmodalна або семіотична природа АВП поставила питання про те, чи справді АВП є формою перекладу» [1, с. 31], адже, за формулюванням науковців, АВП розуміють як «форму «обмеженого» перекладу, де інші знакові системи обумовлюють вибір перекладача» [1, с. 31]. Ці «обмеження» переважно стосуються дублювання (синхронізування тексту й звуку) та субтитрування (компресія, перефразування, адаптація мовлення до написання).

Сучасний стан проблеми дає старт дискусії щодо аудіовізуалізації. Якщо раніше у фокус АВП потрапляли переважно художні тексти, тобто перекладацька традиція залишалася вірною перекладу вербальних текстів на цільову мову, або ж створювала умови реалізації міжмовного перекладу чи власне перекладу (Р. Якобсон), то наразі ми маємо переклади інших типів текстів [1, с. 31]. Наплив різних форм текстової продукції, а також наявність образу та звуку в текстах роблять таку обмежену концепцію перекладу неможливою. Нові якості текстових корпусів сприяють зближенню перекладу та інших форм продукування тексту, прискорюють перехід одних видів АВП у інші (субтитрування, аудіоопис, субтитрування для людей з вадами слуху), сприяють включенню АВП до інших комунікативних обставин, наприклад, до роботи з локалізації вебсайтів. Такі практики мають призвести до вирізнення АВП як окремої ланки у межах більшого комунікативного ланцюга, з огляду на ускладненість і гібридний характер подальших просувань у цій галузі [1, с. 31-32]. Новий технічний та соціо-економічний розвиток пришвидшує цей процес, що іноді шкодить статусу перекладача та умовам праці, фокусуючись на кількості, а не якості.

Більшість розвідок у сфері АВП стосуються дескриптивного перекладознавства, полісистемної теорії та функціонального перекладознавства, що стимулюють розвиток дескриптивних теорій (Шоме 2009) [1, с. 32-33]. Дослідники послуговуються методами й концепціями різних лінгвістичних дисциплін (прагматика, лінгвістика тексту, когнітивна лінгвістика), але поєднують їх із методами дослідження у літературі, експериментальній психології, розвідками у кінематографічній галузі, статистиці, рецептивній теорії, антропології, історії, дидактиці. Це відбувається тому, що застосування одного лише вербального компоненту не є достатнім. Методологія АВП є дотичною до різновидів аудіовізуальних медіа, до їх неоціненого соціального та ідеологічного впливу (наприклад, дослідження у галузі цензурування АВП), що заслуговує на подальше глибинне вивчення предмету. Розвідки поступово зміщуються від вивчення конкретних випадків і конкретних жанрових кейсів у бік корпусного підходу, тим самим уможлиблюючи вивчення різних знакових систем АВ текстів (діджитальних, цифрових), а їх квантитативний аналіз залучає до своєї сфери такі новітні методології як системи реєстрації та окулографія або айтрекінг. Загалом оцифровка та інтернет сприяють доступності аудіовізуальної продукції та її компонентів

(наприклад, сценаріїв), циркуляції доступного АВ програмного забезпечення для освіти, виробництва, аналітичних практик та цифрових видань [1, с. 33].

Своєю чергою, Л. Перес-Гонсалес зазначає, що АВП є галуззю перекладацьких досліджень, що вивчає перетворення мультимодальних і мультимедійних текстів у тексти іншомовної культури [2, с. 13]. АВ тексти є мультимодальними тією мірою, як їх продукування й інтерпретація пов'язані із комбінованим декодуванням численних семіотичних ресурсів або модусів (Тібо 2006) [2, с. 14]. Основні понятійно-моделюючі модуси у АВ текстах представлені такими компонентами як мова, образ, музичний супровід, кольорова гама й перспектива. Ці тексти є мультимедійними, оскільки ці множинні семіотичні модуси донесено до глядача засобами різних медіа синхронно із зображенням на екрані, тому і найперші запропоновані терміни для позначення процесів — «кінопереклад» і «кінодубляж» (серед найперших досліджень проблеми дослідження Фодор 1976, Снелл-Хорнбі 1988 та Негропонтте 1991). Пізніше запропоновані терміни обумовлені появою електронних і цифрових медіа: «екранний переклад» (Мейсон 1989 і О'Коннелл 2007) та «мультимедійний переклад» (Гамб'єр і Готліб 2001) [2, с. 14]. З нещодавніх досліджень цікавим є поєднання АВ розвідок із суміжними науковими відкриттями у царині прагматики (Хатім і Мейсон 1997, Ковачич 1994) та гендерних досліджень (Баумгартен 2005), до того ж, окремих досліджень стосовно впливів на АВ переклад ідеологічних трендів (Баллестер 1995, 2001 та Ремал 2003) та стратегій доместикації й форенізації (Ульрих 2000 і Фосетт 2003), серед інших, так званої «аб'юзивної форенізації» (Норнес 1999) і «аматорської озвучки», феномена на межі мовної і візуальної семіотики (Перес Гонсалес 2008) [2, с. 19-20].

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Ремал А. Аудіовізуальний переклад / А. Ремал ; пер. з англ. Т. Лук'янової // Енциклопедія перекладознавства : у 4 т. / за ред.: І. Гамбієра, Л. ван Дорслара. – Вінниця : Нова Книга, 2020. – Т. 1. – С. 28–34.
2. Pérez-González L. Audiovisual translation / L. Pérez-González // Routledge Encyclopedia of Translation Studies / ed. by M. Baker, G. Saldanha. – 2nd ed. – London, New York : Routledge, 2009. – P. 13–20.